

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 45-86

V novo poslovno leto

Letos stopajo naša učiteljska društva v novo poslovno leto v težkih, in z ozirom na svetovni položaj zelo zapletenih razmerah. Toda to ne sme ustvarjati v naših vrstah malodušja; visoko moramo dvigniti glave v samozavesti in nezlomljivi odločnosti, vztrajati trdno na svojih mestih in kljubovati vsem nezdravim pojavom zlonamernega beganja ljudi, pa naj prihajajo ti pojavi od koder koli. Bolj nego kdaj koli sta nam prav v teh časih potrebna zdrav optimizem in trezno presojanje trenutnega položaja. Učiteljstvo, ki živi v stalnem stiku z ljudstvom in mu je stalo v najtežjih preizkušnjah verno ob strani, mora tudi sedaj pokazati svojo razumnost in sposobnost gledati povsem mirno na nastale zapletitve. In če sta mirnost in optimizem učiteljskega potrebna pri njegovem poslanstvu med preprostim ljudstvom, sta mu prav tako potrebna v njegovi stanovski organizaciji.

V novo poslovno leto stopamo. Letošnji občni zbori so združeni z volitvami novih odborov, kajti potekla je triletna po pravilih predvidena poslovna doba posameznim odborom sreskih učiteljskih društev. In prav zaradi tega je še posebej važno in tudi potrebno potrebno mirno presojanje nastalega položaja in trenutnih razmer. Poslovanje naših društev se mora vršiti nemoteno, ker nam je močna organizacija nujno potrebna. Mnogo je problemov, katerih pravilna rešitev je odvisna od trdnosti našega stanovskega združenja. V zadnjem času pa stopata še prav posebej v ospredje dve zadevi: vprašanje novih pravil našega združenja in po sporazumu s sosednjima notranja politična situacija, ki vzbujata v nas upanje na izboljšanje dosedanjega prosvetne personalne politike. V obeh primerih bo morala naša organizacija predstavljati močno in homogeno celoto, doraslo vsaki novi situaciji, kajti le tedaj smemo pričakovati, da bosta trud in delo dovedla do ugodnih uspehov. Poudariti to, je potrebno, ker so tudi naša dosedanja pravila zgrajena na demokratičnih načelih in z določili, ki omogočajo vlaganje več kandidatnih list in tajno glasovanje, nudijo možnost, da pridejo v odbore posameznih učiteljskih društev, oni tovariši (-ice), ki uživajo zaupanje vsega v društvu organiziranega učiteljstva, ali pa, da pridejo do veljave tudi skupine, ki so iz katerega koli razloga nastale in si v društvu zagotovile primerno število pristašev.

Pri volitvah pred tremi leti smo doživeli v Sloveniji res pomemben pojav, da je bila z izjemo enega, pri vseh sreskih društvih vložena le ena lista, in se je prav v tem dejstvu zrcalila popolna solidarnost in enotnost organiziranega slovenskega učiteljstva. Ni namen tega poudarka sugerirati komu, ali sicer vplivati na popolno avtonomijo društev v pogledu novih volitev, pač pa hočemo zabeležiti dobre posledice tega dejstva. Delo v sreskih društvih je bilo mirno in stvarno, brez nepotrebnih motenj in pretresljajev, ker so povsod odpadle dolge in največkrat brezplodne debate, ki jih povzročajo razni spori. Tudi na zunan se je odražala ta enotnost, ker je na državnih skupščinah nastopala delegacija slovenskega učiteljstva vedno solidarno, mirno in stvarno. Vse to nam je najlepši dokaz, da se dopustnost vlaganja raznih list pri volitvah novih odborov učiteljskih društev nikakor ne sme tolmačiti kot povod ali celo potreba za cepitev v razne skupine. To ne bi bilo zdravo, pač pa bi bilo edino prav in za današnje čase tudi oportuno, da se pri sestavljanju kandidatne liste gleda pred vsem na to, da pridejo na čelo posameznih društev tudi v bodoči poslovni dobi samo oni člani, ki stojijo strogo na stanovski liniji in so brezkompromisni pristaši sedanje smeri naše organizacije.

Pri volitvah novih odborov je treba izvoliti tudi nove odseke. Pri naših društvih so se izkazali poverjeniki za posamezna vprašanja praktičnejši od odsekov, ker se zaradi obsežnosti teritorijalnih društev odseki ne morejo sestajati k sejam. Toda če je, in kjer je, izvedljivo, so odseki brez dvoma bolj priporočljivi. Naglasiti pa moramo, in to naj se poudarja tudi na občnih zbiorih, da niti odseki niti poverjeniki niso samo nominalni funkcionarji, marveč se morajo živo zanimati za stvar, ki so jo prevzeli in skušati z vsemi sposobnostmi doseči rešitev zadeve, ki jim je poverjena. Velikega pomena za našo organizacijo in njene uspehe je pravilno poslovanje poverjenikov ali odsekov: za stanovsko gospodarstvo, Učiteljski pokret, Mladinsko matico, odsek učiteljic, odsek za obmejno in manjšinsko šolstvo ter raznih drugih, ki so vsi nekaki pomožni organi našega združenja. Princip delitve dela naj tudi sedaj vodi do uspehov. Prav nič ne sme ovirati našega prizadevanja. Časi so resni in prav zato nam je smoteno in mirno delo v organizaciji nujno potrebno.

RESOLUCIJA XIX. GLAVNE SKUPŠČINE JUU

Na XIX. glavni skupščini Jugoslovenskega učiteljskega združenja, ki se je vršila 19., 20. in 21. avgusta v Banja Luki, je bila sprejeta sledeča resolucija:

I. Glavna skupščina Jugoslovenskega učiteljskega združenja tudi ob tej priliki naglašja, da so vsa stremjenja učiteljske organizacije postavljena v službo prosvetne stroke, učiteljstva in naroda, da sloni na principih stanovske demokracije, in da je delo organizacije zasnovano samo na stanovski osnovi. Tako delo smatra organizacija za vrhovni imperativ, od katerega ne more in ne sme odstopiti. Glavna skupščina obsoja vse one, ki so hoteli zadušiti svobodo besede in svobodno delo organizacije Jugoslovenskega učiteljskega združenja.

Za zagotovitev popolne avtonomije stanovskih organizacij je treba ukiniti nedemokratske predpise uradniškega zakona, da bi te organizacije morale dobiti svojo popolno vrednost za narod in državo.

II. Zahtevamo reformo šolske zakonodaje, demokratizacijo šolske uprave in avtonomijo šolskih oblasti. Demokratizacijo šolske uprave smatramo kot potrebno potrebo za ureditev razmer.

Iz tega razloga ugotavljamo:

1. Predvsem je treba izvesti ločitev šolske uprave in šolskega nadzorstva od upravne policijske oblasti, ker je ta povezanost najbolj ovirala neodvisno in uspešno delo učiteljstva v šoli in izven nje.

2. Šolskemu in prosvetnemu delu, kakor tudi kulturnim in nacionalnim zaslugam je treba zopet vrniti popolno veljavnost.

3. Šolsko nadzorstvo je treba postaviti na sodobnejšo osnovo in za nadzornike postavljati najboljše učitelje, ki so se teoretično in praktično poglobili v sodobne težnje narodne šole, ki razpolagajo s potrebnimi moralnimi kvalifikacijami, taktom in objektivnostjo pri ocenjevanju učiteljstva kakor tudi v odnosih do učiteljskega združenja. Nadzorniki naj se postavljajo na predlog glavnega prosvetnega sveta. Izvrši naj se revizija nadzorniških postavitvev od 1931. dalje.

4. O vseh pedagoških in šolskih vprašanjih naj se zasliši mišljenje učiteljstva, a v vseh prosvetnih korporacijah naj bo zastopano učiteljsko združenje po svojih izvoljenih zastopnikih.

5. Zvišanje šolske obveznosti je nujen problem, in ta problem predstavlja za nas ne samo šolsko, temveč tudi državno in narodno vprašanje, tako v pogledu narodne obrambe, kakor tudi v pogledu napredka in gospodarskega tekmovanja z ostalimi državami.

6. Vzdrževanje narodnih šol zahteva nove spremembe. Krediti za vzdrževanje narodnih šol naj se povsod povečajo, predvsem pa v zetski banovini.

7. Preskrbeti učitelju stanovanje in hrano pomenja ustvariti glavne pogoje za uspešno in zadovoljno delo učitelja v šoli in izven nje ter tudi voljo za daljše bivanje v službenem kraju. Temu se ne posveča zadostna pažnja.

8. Rešiti je treba vprašanje pouka v vaških šolah in dovesti ga v sklad s problemi modernega pouka, tako, da se nove zahteve postavijo na stališče interesov naroda in države, in v tej smeri naj se izvrši reforma in revizija učnih načrtov in programov za narodne šole.

9. Narodni in državni interesi zahtevajo, da se učiteljstvu da možnost za proučevanje problemov manjšinskih šol.

10. Šolski otrok kot bodoči državljani se mora z modernim reformo šolskega zakonodajstva vsestransko zaščititi in ustvariti se morajo vsi pogoji za njegov popoln razvoj. Učiteljstvo se vsestransko zanima za probleme zaščite otroka v miru in vojni, zato je potrebno, da akcijo v tej smeri podpirajo vse oblasti.

11. Da bi se mogle čim boljše rešiti naloge in uresničiti nade, ki jih polagata narod in država učiteljstvu, zahtevamo radikalnejšo in popolnejšo rešitev vprašanja višje učiteljske izobrazbe.

Treba je izdati boljše zakonske osnove učiteljskim seminarjem, vadnicam za praktično delo učiteljskih kandidatov, poizkusnim šolam in institucijam za splošno in strokovno izpolnjevanje učiteljstva.

12. Delu učiteljstva za narodno prosvetljenost ni določena smer, niti ni sistemizirano, ni zadostno upoštevano od prosvetnih oblasti, niti ne uživa učitelj zaščite in podpore. Učitelji celo trpijo zaradi uspešnega svojega delovanja za narodovo prosvetljenost. V zadnjem času se še posebej naglašja potreba po kulturnem dvigu vasi, kateremu problemu posveča učiteljstvo vso pažnjo. Za delo na pobijanju nepismenosti je treba zahtevati povsem nove zakonske osnove. Za-

gotoviti je treba čim večji kredit za otvarjanje analfabetičnih tečajev. Prolem pobijanja nepismenosti je treba razumeti kot najresnejši problem družbe, naroda in države.

III. Reguliranje materialnega in pravnega položaja učiteljstva je treba izvesti z neodložljivo revizijo uradniškega zakona in uredbe o dokladah.

IV. Ekonomsko socialna preskrba učiteljstva je eden od prvih pogojev za uspešno vršitev službe in za izpolnjevanje državljan-skih dolžnosti glede družine. Učiteljske plače ne ustrezajo današnjim življenjskim razmeram in potrebam, zato je nujno potrebno reguliranje prejemkov. Še v prav posebno težkem položaju se nahajajo učitelji začetniki, katerih potreb pri vstopu v prvo službo in v samostojno življenje zakon ni upošteval.

Zahtevamo:

1. da se povrne draginjska doklada in stanarina poročenim učiteljem po principu »enake dolžnosti — enake pravice«;

2. da ponovno stopi v veljavo čl. 87. uradniškega zakona, ki daje učiteljicam -materam s 3 otroki pravico, da smejo biti na prošnjo brez drugih pogojev upokojene po 20 službenih letih;

3. da se ukine tretji draginjski razred, a učiteljstvu na jugu in v težjih krajih vrne posebna doklada za težja službena mesta;

4. ostavka na učiteljsko službeno mesto zaradi odslužitve vojne obveznosti naj se odpravi, a čas, prebit v vojaški službi, naj se smatra kot brezplačen dopust, da bi se učitelj po odslužitvi roka lahko takoj vrnil v službo;

5. da se učiteljem, ki so odpuščeni zaradi nepoloženega praktičnega izpita, prizna za osebno pokojnino čas, prebit v službi do dne odpusta in to že zaradi tega, ker so v tem času vplačevali v pokojninski sklad.

V. Stanje personalne prosvetne politike se ne bo stabiliziralo in popravilo, dokler se ne sprejmejo nove zakonske odredbe o komisijskem postavljanju, premeščanju in odpušcanju učiteljstva, ki bodo na prvem mestu vsebovale stalnost na službenem kraju.

Iz naših vrst

Na letošnjem jubilejnim zborovanju učiteljske organizacije je podpredsednik Stjepan Kranjčević v svojem nagovoru povedal dejstva, ki se v naših časih pojavljajo tako pogosto, da resno ogrožajo zaupanje v tovarišstvo med nami in ugled učiteljstva v javnosti. Rekel je: »Kako bo učitelj, ki je popustil zaradi slabosti in naredil nekaj, zaradi česar mora sam sebe prezirati, kako bo on vedrega lica in ponosno stopal pred otroke in jim govoril o vzvišenih etičnih stvareh? Kako bo človek, ki je pogazil svoje prepričanje, ki se je prodal zavoljo kakega dobička, vzgajal ljudi s prepričanjem, krepkega in nezlomljivega karakterja, ki se ne bodo umaknili pred nobeno zapreko, ki se bodo zoperstavili vsaki skušnjavi!« Te besede je nameril podpredsednik učiteljskega združenja v premislek njim, ki vplivajo na vzgojo našega narodnega učitelja, na njegovo notranje formiranje in razpoloženje ter njim, ki imajo v rokah usode učiteljstva. Tako obzirno je povedal predavatelj te misli, da bi bralec izven naših vrst smatral stvar le za možno posledico določenega ravnanja. Mi pa smo sprejeli te besede s trpkostjo zavestjo, da so zadele v živo.

Veliko nas je, toliko, da bi mogli strnjeno odbiti vsak napad. Naš cilj »Bog, narod, domovina« je svetel, naše delo plemenito, vredno, da se zanj življamo. Organizacija, ki je zdaj čisto naša, je postala krepka, da nas mnogi zavidajo zanj. V naših vrstah so ljudje temeljito izobraženi in inteligentni, ustvarjeni za voditelje. In vendar se v določenih dobah pri nas pojavlja krdelce, ki zapuščajo naše vrste in hodi po direktive v smer, povsem divergentno z odločno načrtano potjo sodobnega učiteljstva. Ob zadnjem jubileju nam je »Učiteljski tovariš« odkril zgodovino našega stanu, v kolikor je še nismo poznali iz raznih zapiskov in po ustnem izročilu. Vemo, da se je pomen in ugled našega poklica dvigal vzporedno z zahtevami po vedno višji splošni ljudski naobrazbi, ki jih je nujno narekoval tok časa in jih se narekuje v vedno večjem obsegu. Doba, ki jo momentano preživljamo, nalaga šoli dolžnost, da preproste-mu človeku podeli vsaj toliko obče naobrazbe, kolikor je potrebuje za mirno presojanje svetovnih dogodkov, ki morejo s pestrostjo in brzino zbegati do malodušja. Pa se dobe pri nas tako zvani izobraženci, ki še danes vztrajajo ob mnenju, da je za ljudstvo dovolj če zna »brati, pisati in računati« ter zato odklanjajo vsako ustanovo, ki bi pripomogla širšim slojem do višje izobrazbe. Skoro neverjetno pa je, da so med njimi tudi taki, ki ne

Zahtevamo:

1. da se izpraznjena mesta oddajajo z razpisom, tako da v komisijo pride tudi zastopnik JUU;

2. da se premestitve vršijo samo v velikih počitnicah, in da se učiteljstvo, premeščeno po potrebi službe, ne razrešuje dolžnosti, dokler ne dobi akontacije na potne stroške;

VI. Disciplinske predpise za učiteljstvo narodnih šol je treba preurediti tako, da bodo v skladu z učnimi in vzgojnimi dolžnostmi učiteljskega poklica.

Zahtevamo:

1. da se učiteljevo delo v šoli ocenjuje samo kot uspešno ali neuspešno.

VII. Edini izhod za pravilno rešitev napredovanja je sprememba zakonskega predpisa in vrnitev avtomatičnega napredovanja, ki ga je učiteljstvo prej imelo. Z zakonom je treba zagotoviti tudi korektore dosedanjega nepravilnega zapostavljanja.

Zahtevamo:

1. da se vsi učitelji, uradniški pripravniki, ki so položili praktični izpit, takoj prevedejo v IX. skupino ne glede na napredovanja v ostalih skupinah;

2. da se ukine omejitev za napredovanje v V. skupino, in da prvenstveno napreduje ono učiteljstvo, ki gre v pokoj; vsa napredovanja naj se vršijo po rangni listi.

VIII.

Zahtevamo:

1. da se ukinejo sprejemni izpiti za gimnazije.

IX. Povezanost učiteljstva s prosvetnimi delavci ostalih kategorij, v prvi vrsti s proforskimi združenjem, kakor tudi z ostalimi uradniškimi organizacijami, smatramo za potrebno in obči stvari koristno.

Zahtevamo:

1. da se ukine točka 11. člena 76. uradniškega zakona, ki onemogoča kolaboracijo raznih profesionalnih organizacij.

Tajnik:

Milinko Lazić s. r.

Predsednik JUU:

Ivan Dimnik s. r.

morejo razumeti, da nam je čas tako daleč odmaknil tisto klavno dobo, ko se je moral novi učitelj pokloniti raznim vaškim mogotcem, preden je lahko prestopil prag šole in je moral poleg pouka opravljati celo vrsto poslov, ki se niso jemali z njegovim poslanstvom, če je hotel preživljati sebe in svoje ter živeti v milosti pri ljudeh. Ali bi mogla družba, ki se umika sedanosti dajati smernice za bodočnost?

Včasih so dejali, naj mladina vzame zgled po starejših. Danes, ko živimo v znamenju nelogično si sledečih preokretov, izgleda, da se je tudi to obrnilo. Tovariši novinci, ki stopajo leto za letom v naše vrste, presenečajo s svojimi ustaljenimi načeli z vedrostjo in voljo do dela, četudi ga morajo največkrat »ričiti na razvalinah, ki jih je zapustil prednik, ko je leta in leta životaril v zavesti, da službuje na kazenskem mestu. Z neverjetno energijo, ki je ni mogla ugonobiti niti najokrutnejša doba brezposelnega čakanja, se lotevajo ti mladi »orači« najbolj zapuščenih predelov naših kulturnih polj in dosegajo čudovite uspehe. Brez tarnanja in moledovanja vztrajajo na mestih, ki so jim bila največkrat mačehovski podeljena in z zavidanja vrednim optimizmom čakajo »boljših časov«. Ne klonejo sili, ne popuščajo obljubam. Taki ljudje bodo mogli vzgojiti generacijo krepkega, nezlomljivega karakterja.

Misel na enega izmed njih nas dviga v onih mrkih dneh, ko nas doživljali prisilijo, da primeramo tovariše krog sebe z liki Can-karjevih Hlapcev. Žal, so taki doživljaji med nami pogosti in tako svojevrstni, da nehoti podvomiti o inteligenci in izobrazbi prizade-tih. Za to nam je tako težko, kadar poseže usoda v naše vrste in ugrabi najboljše. Ne-razumljivo je, zakaj pada in usiha cvetje, na-gniti sadovi pa se drže in črpajo sok, name-nien zdravim brstičem.

Ks.

Vsešina:

V novo poslovno leto.

Resolucija XIX. glavne skupščine JUU.

Iz naših vrst.

Narodni obrambni sklad.

Pogled vase.

Učiteljski naraščaj.

Novi učiteljski grobovi.

Splošne vesti. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Zbirka pirhov. — Stanovska organizacija JUU. — Učiteljska tiskarna. — Novosti na knjižnem trgu.

Narodni obrambni sklad

Tudi državni uradniki plačujejo s prvim julijem letošnjega leta ta davek. Državno računovodstvo ima v pomoč za določitev tega davka tole razpredelnico.

Višina							
Stopnje	osnove za prispevek	uslužben- skega davka, 1 % izred. prispevka in samskega davka (skupaj)	prispevka				
			normal- nega	višjega		nižjega	
				za 1 stopnjo	za 2 stopnjo	za 1 stopnjo	za 2 stopnjo
				za tovrstnega osebo od 30 let stare in oženje- ne brez otrok	za poročene s 3 do 4 mlado- letnimi (pod 21 let) otroki	za poročene s 5 ali več mlado- letnimi (pod 21 let) otroki	za poročene s 5 ali več mlado- letnimi (pod 21 let) otroki
din							
1.	1 do 10	4 do 10	—75	2:25	—75	—75	
2.	11 do 25	11	1:75	3:25	—75	—75	
		12	2:25	4:25	—75	—75	
		13 do 25	2:25	5:—	—75	—75	
3.	26 do 50	26	3:25	6:—	1:75	—75	
		27	4:25	7:—	2:25	—75	
		28 do 50	5:—	7:50	2:25	—75	
4.	51 do 75	51	6:—	8:50	3:25	1:75	
		52	7:—	9:50	4:25	2:25	
		53 do 75	7:50	10:—	5:—	2:25	
5.	76 do 100	76	8:50	11:—	6:—	3:25	
		77	9:50	12:—	7:—	4:25	
		78	10:—	13:—	7:50	5:—	
		79	10:—	14:—	7:50	5:—	
		80 do 100	10:—	15:—	7:50	5:—	
6.	101 do 150	101	11:—	16:—	8:50	6:—	
		102	12:—	17:—	9:50	7:—	
		103	13:—	18:—	10:—	7:50	
		104	14:—	19:—	10:—	7:50	
		105 do 150	15:—	20:—	10:—	7:50	
7.	151 do 200	151	16:—	21:—	11:—	8:50	
		152	17:—	22:—	12:—	9:50	
		153	18:—	23:—	13:—	10:—	
		154	19:—	24:—	14:—	10:—	
		155	20:—	25:—	15:—	10:—	
		156	20:—	26:—	15:—	10:—	
		157	20:—	27:—	15:—	10:—	
		158	20:—	28:—	15:—	10:—	
		159	20:—	29:—	15:—	10:—	
		160 do 200	20:—	30:—	15:—	10:—	
8.	201 do 300	201	21:—	31:—	16:—	11:—	
		202	22:—	32:—	17:—	12:—	
		203	23:—	33:—	18:—	13:—	
		204	24:—	34:—	19:—	14:—	
		205	25:—	35:—	20:—	15:—	
		206	26:—	36:—	20:—	15:—	
		207	27:—	37:—	20:—	15:—	
		208	28:—	38:—	20:—	15:—	
		209	29:—	39:—	20:—	15:—	
		210 do 300	30:—	40:—	20:—	15:—	
9.	300 do 400	301	31:—	41:—	21:—	16:—	
		302	32:—	42:—	22:—	17:—	
		303	33:—	43:—	23:—	18:—	
		304	34:—	44:—	24:—	19:—	
		305	35:—	45:—	25:—	20:—	
		306	36:—	46:—	26:—	20:—	
		307	37:—	47:—	27:—	20:—	
		308	38:—	48:—	28:—	20:—	
		309	39:—	49:—	29:—	20:—	
		310 do 400	40:—	50:—	30:—	20:—	
itd.							

itd.

Vsako si more z uporabo te razpredelnice določiti, mu je bil novi davek prav odmerjen ali ne. Osnova je vsota uslužbenkega davka, 1 % izrednega prispevka in znesek samskega davka. Vse šole so vposlale računovodstvu podatke o družinskem stanju uradnika. V primeru, da so bili ti podatki za posameznika netočni in pomanjkljivi, jih je treba na novo prijaviti, da se more določiti na-

knadno prava višina davka. Možno je, da se poročenemu paru, ki ne službuje v skupnem kraju, niso vštet družinski člani, učitelji in učiteljice pa niso pogosto prijavile otroke, za katere ne prejemajo družinske doklade po 140 din; pri določitvi davka za narodni obrambni sklad se upoštevajo tudi nezakon- ski in posinovljeni otroci.

Navedem naj nekaj primerov kako se določi višina davka za narodni obrambni sklad:

1. Državni uradnik, ki še ni dopolnil trideseto leto starosti in nima otrok, plača 27 din davka, v tem primeru se mu zaračuna davek za n. o. skl. po normalni lestvici, to je 4,25 din.

2. Če je ta uradnik že dopolnil trideseto leto starosti, pa se mu odmeri davek za n. o. skl. za stopnjo višje in plača mesečno 7 din.

3/ Tovariš tega uradnika, kajpak tudi uradnik, enake starosti, pa je že srečen oče otročička; kajpak da je treba upoštevati to pri tem davku in zato plača, kljub temu, da je dopolnil že trideseto leto starosti, po normalni lestvici, to je din 4,25. Kadar pa se mu bo sreča še bolj nasmešnila in bo oče treh otrok, se razume nedoletnih, kar pri letih okoli tretjega križa tudi drugače ni možno, pa plača le din 2,25. V primeru da bi ga Bog blagoslovil še z dvojčki in bi se tako prirnil do četrtega nedoletnega otroka, pa bo odrajal za narodno obrambo mesečno le 75 par.

Analogno je v primerih, ki plačajo znatnejše vsote osnove, to je uslužbenkega, samskega davka in 1 % izrednega prispevka, ki je pa pridobil v resnici že avtohtonost, saj traja menda že deseto leto in je torej poimenovanje zastarelo. Če je uradnik, ki smo ga vzeli za primer, poročen in je njegova soproga tudi državna uradnica, plača ona prav toliko davka za n. o. skl., če ima isto osnovo drugih davkov. Tudi njej se upoštevajo otroci in so jo uvrstili v normalno ali nižjo stopnjo. Če ji pa zakonski drug umrje, ali če se loči, pa velja zopet za samsko in se ji ne šteje v dobro, da je bila kdaj v zakonskem jarmu. Zanimivo pa je to, da štejejo tudi umrli otroci.

Upam, da ste se v tej kopici števk nekoliko znašli! Pa naj povem še to, da to tabelo nekateri osporavajo, pravijo, da je treba vzeti letno osnovo davkov (uslužbenški, samski, enprocentni). Ta podlaga se pa ob zviških tekem leta menja in bi ne bilo v obdavi čitvi »nobenega reda«, red pa je danes tam preko več vreden kakor maslo. Kdor upošteva to, je prav, tovariši šolski upravitelji pa bi se naučili prevelike porcije za davek narodne obrambe. Zaradi tega se bo morebitna razlika upoštevala, vrnila ali pa odtegnila ob novem letu in bo tako za onega, ki bo dobil okoli pet dinarjev vrnjenih, morda tudi kovača in več, lepo novoletno voščilo, oni ki bo pa moral dodati pa bo začel novo dobo s pre-mišljevanjem, je li plačan z eksistenčnim minimumom za svojo vzgojiteljsko delo.

Menda se je novela, ki pa še ni uradno prispela na državno računovodstvo, tudi spomnila učiteljice, ki se še niso pririle do tretjega starostnega križa. Doslej so bile uvrščene v normalno stopnjo, ker smo bili mnenja, da je imel tudi zakonodajalec dopačenje nad mladostjo, pa smo se motili: Novela menda določa, da morajo priti vse učiteljice, čeprav mlade v eno stopnjo višje, torej če nima otrok, naj bo mlada ali stara — nad trideset let — plača za eno stopnjo višje, torej ne din 2,25 pri osnovi do 25 din, ne 5 din pri osnovi 28 do 50 din, ne din 7,50 pri osnovi 53 do 75 din itd. — ampak din 5—, din 7,50 in din 10—. Tudi te napake se bodo popravile z januarjem 1940.

Brambovec

Pogled vase

Neprestano in vedno iznova se povračajo najrazličnejši posamezniki, društva, ustanove, verske, stanovske in politične organizacije k vprašanju šole in učitelja. Vsi jo obdelujejo s svojega gledišča, s stališča svojih koristi in pričakovanj. Ker s tem nalagajo učiteljstvu nove naloge na polju šolstva in ker zahtevajo določene lastnosti od učitelja kot osebe, je prav, če od časa do časa pregledamo sebe in delo v ogledalu zahtev in lastnega udejstvovanja.

Splošno se trdi, da je učiteljska izobrazba pomanjkljiva, zlasti na področju uporabnih ved. V zadnjem času posebno poudarjajo premajhno znanje kmetijstva. Spoznavamo, da primanjkuje našemu podeželju kmetijskih strokovnjakov, prav tako pa tudi ostalih kulturnih delavcev: pevovodij, godbenikov, organizatorjev, zadrugarjev, telovadcev itd. Primanjkovanje teh kulturnih delavcev je ogromno in mnogo društev usahne ravno radi primanjkovanja sposobnih delavcev. Naloga učiteljstva je, da se vsestransko izobražuje in pripravlja na svoje izvenšolsko kulturno poslanstvo. Ne more pa biti izvenšolsko delo glavni namen učiteljevega udejstvovanja. To je in ostane le šola. Za šolsko delo je pa potrebno pred vsem čim globlje in popolnejše pedagoško znanje in v tem vidu pripada učiteljsku prvenstveno pedagoško, to je šolsko strokovno izobraževanje.

Gregorčičevo načelo »Ne samo kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan«, je najbolj med učiteljstvom uvaževano. To prepričanje je povzročilo pravo dirko za funkcijami in so bili navadno učitelji tajniki vseh društev v kraju. Ta pojav v zadnjem času nekoliko nazaduje, ker učiteljstvo pravilno spoznava, da je to na škodo — šoli. Visoko strokovno izobražen učitelj mora biti vodilo vsakega učitelja, naša prva in glavna zapoved. Zato mora tvoriti strokovno samo-

izobraževanje glavni člen učiteljevega izpolnjevanja in notranje bogatitve.

S tem pa stopa izvenšolsko delo, pa tudi tozadevna usposobljenost v drugo vrsto učiteljskega prizadevanja. Tako moremo označiti višje kmetijsko znanje kot specializacijo, prav tako kakor smatramo za specializacijo višjo usposobljenost v drugih kulturnih ali gospodarskih strokah. Soglašamo, da potrebuje naš kmet več gospodarskih nauk in da ima kmetijsko udejstvovanje v neki meri prednost pred drugim udejstvovanjem, ne more se pa k temu usmeriti vse učiteljevo delo in njegova šolska izobrazba, ker s tem šola, kakor učitelj in učiteljice izgube pravi izobraževalni in vzgojni namen.

Strokovno usposobljen in izvenšolsko delaven učitelj pa še ni doseženi ideal dobrega učitelja. Kakor daje vsakemu človeku pravo vrednost šole navedeno prepričanje in življenje, toliko dragocenejšje je za učitelja pravilno navedeno pojmovanje. Bolj kakor z besedami, z dejanji učitelj vzgaja učence in okolico. Z izživljanjem resnice »Besede mičejo, vzgledi vlečejo«, dovrši lik dobrega učitelja in vzgojitelja.

S tem ni rečeno, naj se učitelj umakne iz borb javnega življenja. Ravno z javnim udejstvovanjem more izpričati in oživiti svoja načela ter izklesati narodu prave vzore. Ravnodušnost do napak in krivih vzorov v vsakdanjem življenju bi osramotila njegovo vzgojno poslanstvo, ki se ne nanaša samo na ozko šolsko sobo, temveč na vso njegovo okolico. Na mesto ravnodušnosti moramo postaviti gorečnost pri vsem njegovem javnem udejstvovanju.

Vsaka borba navadno odkriva temne strani človeka, strast, zlobo in nestrpnost. V borbi naj učitelj odkriva lepote človeške naravi: neustrašenost in resnicoljubnost.

V zvezi s političnim utripanjem v državi se izražajo tudi različna mnenja o učiteljevem političnem zadržanju. V vsakem primeru zagovarjamo načela svobode in demokracije. S tem je učiteljstvu dana prosta izbira med političnimi strankami. Poleg množice pripadnikov drugih stanov, ki oblikujejo politični obraz naše države, je pravilno, da tudi pripadniki našega stanu izrekajo in uveljavljajo svojo voljo v mejah človeškega dostojanstva in tovariške strpnosti.

Tako je postavljena strpnost na prvo mesto vsega učiteljskega javnega udejstvovanja. Ona nam jamči za pravilen potek stvari same in dviga učitelja iznad zablod strasti in grehov nestrpnosti. Dopustitev uveljavljanja

drugega in častno razpravljanje o stvari bo dvignilo raven naših dognanj in bo izpričevalo višje kulture.

Ko stojita učiteljstvo in šola sredi zani-manja in razpravljanja najrazličnejših krogov, se jima s tem ponovno priznava izredna važnost in odgovornost. Zato je prav posebno potrebno očrtati stališče učiteljstva do šole in stanu.

Zeleti je samo še to, da bi bili povsod vsi nameni in namere do šole in učiteljstva čisti, prav tako pa tudi ukrepi.

Žal, to načelo se še ne izvaja.

Kljub temu pa, radi učiteljstva, prinašamo pogled vase. B.

Učiteljski naraščaj

Letos bo, verjetno — vsaj obljube so takšne — nastavljenih poslednjih 200 slovenskih učiteljskih abiturientov. Če bo to v resnici izvršeno, potem ne bodo imeli drugo leto nikogar več nastaviti in bo zazevala nova razpoka — nezasedenih bo mnogo mest. Ali kaj hočemo, to je posledica prosvetne politike, ki maši vrzeli, mesto da bi celotno šolsko zgradbo temeljito preuredila. Tisti, ki odločajo, rešujejo vprašanje brezposelnosti učiteljskih abiturientov s tem, da omejujejo tako zvano hiperprodukcijo inteligenčnega naraščaja. Da te hiperprodukcije ni, bo pokazalo prihodnje leto, če bodo letos naši »čakajoči« res nastavljeni. V tem primeru bomo videli, da so potrebe, ki jih terjajo naše šolske razmere, mnogo večje kakor pa namišljena hiperprodukcija.

Posledica dosedanje smeri naše prosvetne politike je brezposelnost učiteljskega naraščaja, kar je bilo v zadnjih letih naravnost strahotno. Čeprav so kričale prazne šole po učiteljih, teh niso nastavili. Čeravno je živelo okrog 70 % abiturientov v slabih socialnih razmerah, so jih pustili še nadalje životartiti iz dneva v dan.

Preventivne mere (sprejem na učiteljske) in pa nesigurnost glede nastavitve, to oboje je seveda vplivalo na splošno mišljenje in razpoloženje skrajno porazno. Nemajhna posledica tega je bila, da je še bolj padel pritok učiteljskihnikov s podeželja. Da je temu tako, nas lahko prepriča tozadevna statistika iz lanskega leta. Števila so prikazana ločeno za državna in zasebna zavoda, kajti v razlikah se odražajo značilnosti okoliščin, v katerih se producira nov učiteljski naraščaj. Učiteljski-niki so torej pripadali sledečim social. slojem:

	Državni učiteljski %	Zasebni učiteljski %
kmetje	5,8	27,4
delavci	12,9	6,4
obrtniki in industrijci	7,6	12,9
trgovci	1,7	6,4
svobodni poklici	0,5	4,8
uradniki	71,3	41,9

Novi učiteljski grobovi

Spominski list učitelju Milošu Levstiku na grob

Celjski Miklavški hrib in Levstikova hiša pod njo — moj drugi dom! Tu mi je bilo usojeno preživeti pet gimnazijskih let, saj so me sprejeli Levstikovi pod streho od tretje do sedme. Tako se je zgodilo, da sem se podil s tovariši - fantiči po gozdovih Miklavškega hriba, včasih kot ravbar in včasih zopet kot žandar... Pa nas je popadla resnost, pričeli smo pisati in se zbirati zopet na Miklavškem hribu, da smo skupno presojali svoje izdelke in jih pisali v svoj listič... Pa so prišle plesne vaje..., skratka iz otroka sem doraščal v mladeniča. Pri tem pa sem živel v srečni domačnosti v neposredni dotiki z življenjem narave, kajti takoj pred pragom je rasla trava, v vrtu so cvetele rožice, v hlevu je mukala živinca, na dvorišču so se sprehajale kosoške, v hlevčkih pa so ždeli kot skrita ljubezen moji zajčki... Vse je bilo tako mirno, tako božje, da nič ne vem, kdaj so minevala leta... Na Miklavški hrib pa je ostal spomin, kos mladosti, prelepe tiste mladosti, ki si jo želimo vedno in vedno zopet nazaj.

Vse je na domu uravnavala blaga gospa, bila naša največja zaupnica, tolažnica in svetovalka, le tri strani domačega življenja je upravljal naš gospod, učitelj Levstik sam: svoje čebelice, svoje drevesčke in svoje knjige... In dodeljeno mi je bilo, da sem smel biti ob njem pri čebelcih, pri drevesčkih in zlasti še pri knjigah...

Gospod Levstik je imel bogato knjižnico slovenskih in nemških klasikov ter sila zgodovinskih in zemljepisnih del, kajti za slednja predmeta se je zanimal prav posebno. Iz svoje knjižnice pa mi je posojal knjigo za knjigo in kar nič ne vem, kdaj sem bil prebral vsega Jurčiča, Kersnika, Stritarja, Tavčarja, da sem bil kar ponosen, ker pač tovariši niso imeli take prilike, da bi bili enako lahko vse te knjige prečitali... S čitanjem pa je prihajala tudi ljubezen do knjig in obučevanje knjižnice in želja po njej. Tudi sam bi jo hotel imeti, tako, prav tako kakor jo je imel gospod Levstik.

In gospod Levstik je videl željo v mojih očeh in sklenil, da mi pomaga. Ko je sam naročil knjige, jih je naročil še za mene; le to je bila težava, da nisem imel denarja za knjige... Pa ljubeznivi gospod Levstik mi je denar posodil... in od takrat si nisem več kupoval zemlje v šoli, samo da sem zbiral po krajcarjih, da bi odplačeval dolg, sedemdeset kron, kar je bilo za tretješolca pač že premoženje. Ko je bil dolg poravnán, sva naročila zopet in zopet, končno mi je podpisal še

jamstvo, da sem prejemal knjige na odprt račun iz ljubljanskih knjigarn.

Moja mamica se je veselila z menoj in mi oskrbela za praznike k stari še novo knjižno omaro, knjig pa se je množilo in množilo in nabralo, da so mi v napotje ob selitvah, napotje v majhnih stanovanjih, celo v jezo, ko so tako hitro brez cene, če bi hotel katero zopet izločiti... Ali vendar: ob tistih trenutkih, ko hoče biti človek sam s seboj, takrat pohitim h knjižnim omaram, pobožam knjige in sanjam svoje sanje... Spomin pohiti nazaj v mladost, pohiti v rodni dom, nikoli pa ne pozabi na njega, ki me je tako obogatil s to silno ljubeznijo do knjig in mi pomagal do lastne knjižnice. Takrat tudi vem, kako lepo je biti učitelj, ko ni zgubljen niti ena sama blaga misel, ko rodi že sad blaga beseda in ko prinaša življenjsko srečo eno samo blago dejanje.

Edino to mi greni moj hvaležni spomin, da gospodu Levstiku ne morem več razkazati svoje knjižnice in se mu ob njej zahvaliti za njegov nauk. Morda mu bo vsaj nekaj hvaležnega spomina, ko bodo stale moje knjižne omare ravno tam, kot so stale nekoč njegove. Tako bo spomin še večji in hvaležnost še silnejša. Ave anima pia!

Dr. P. Strmšek.

† Tomo Grah

V soboto, 29. julija, je preminul v Celju v 91. letu starosti učitelj v pokoju in posestnik tov. Tomo Grah, znana in spoštovana celjska osebnost.

Ugledni pokojnik se je rodil 1848. v Gortovljah pri Zalcu. Po maturi na mariborskem učiteljskem je 1871. pričel učiteljevati v Vojniku, nato je služboval 24 let v St. Jurju ob južni železnici, do svoje upokojitve 1908. pa na Ponikvi, odkoder se je naselil v Celju. Že pred 68 leti je vstopil v Celjsko učiteljsko društvo, v katerem se je odločno boril za to, da je to zavzelo 1882. slovensko narodno smer. Prav tako je nastopal proti snovanju pomemčevalnih šol na Spodnjem Stajerskem. Bil je uspešen vzgojitelj, ki si je tudi kot izboren sadjarski strokovnjak in čebelar povsod pridobil ljubezen ljudstva. Že v prvih letnikih »Popotnika«, ki je 1880. pričel izhajati v Celju, najdemo razprave pedagoške in metodične vsebine izpod njegovega spretnega peresa. Kot umen gospodarstvenik si je v Celju pridobil bogato domačijo, na kateri je srečno preživel 31 let pokoja, ne da bi bil prenehal biti delaven.

Tomo Grah je bil markanten predstavnik stare, narodno zavedne in borbene učiteljske generacije ter kremenit značaj. Do

konca dni je bil prijatelj mladini, nikoli ga ni zapustil izredno svež in zdrav humor. Redno se je udeleževal sestankov upokojenega učiteljskega, na katerih je podajal marsikaj iz svoje bogate življenjske in učiteljske prakse. Še pred pol leta je na iskrenem sestanku s tovariši slavil 90 letnico svojega življenja.

Zdaj je sledil svoji pred 15 leti umrli gospe soprog in mnogim svojim tovarišem, ki so že davno pred njim šli to svojo zadnjo zemsko pot. Mnogi prijatelji in znaneci, zastopniki društev in uradov, zlasti na mnogo pokojnikovih upokojenih in aktivnih tovarišev, mu je dajalo zadnje spremstvo. Predsednik JUU sreskega društva v Celju tov. Roš je vzglednemu in zaslužnemu tovarišu v slovo izpregovoril ob odprtem grobu. Zagotovil mu je, da bo ime Toma Graha v kroniki Celjskega učiteljskega društva slej ko prej ostalo ohranjeno na enem izmed najčistnejših mest.

† Rudolf Žnidarčič

Rojen v Gradišču nad Prvačino v Spodnji Vipavski dolini kot sin premožnega posestnika, krščen od pesnika Simona Gregorčiča, je doštudiral učiteljske v Kopru in kot učitelj preropal vso slovensko zemljo; omahnil je v grob pod Kamniškimi planinami, star komaj 54 let.

Njegova označba je izpopolnjevala, smoter resnica. Vse svoje žive dni, skozi vse boje in nehanje je sledil k enemu cilju — k popolnosti človeka. Notranje popolnoma izgrajen, s širokim obzorjem je šel po poti življenja, vzgajal, učil, delil dobrote in se boril ter iskal še vedno višjih smotrov.

Zato je bil prvenstveno vzgojitelj. Vzgajal pa je učence z vzgledi, ne s praznimi besedami. Vzgajal je narod, pa ne samo s pustimi predavanji, temveč s prijazno besedo v hišah bednih in zapuščenih. Te je smatral za narod. Zato so ga ti smatrali za svojega prijatelja. Roditeljski sestanki so se vršili v domovih šolarjev, tam je obiskal starše, tam je bila beseda najiskrenjša in najtehtnejša.

Šel je po poti slovenskega učitelja: je učil, predaval, režiral, igral, prepeval, vodil najrazličnejša društva in pomagal povsod, kjer je bilo potrebno.

Pot mu ni bila z rožami posuta: preстал je svetovno vojno, bil ranjen, izgubil svojce, porušili so mu življenjske ideale: vero v delo in pravičnost.

Bil je utrujen, a ne izčrpan. Težko bolan je učil in predaval, zraven zgradil šolo in pisal zgodovino črnuške fare. Zdaj spi v Kamniku na Žalah ob edinki Sonjici. Združena sta gotovo srečna.

Njegovo prvo delo je zvezano z delom za naše osvobodjenje. Ob pričetku svetovne vojne, v januarja 1915. je zaprisegel mobilizirane Gradiščane na zvestobo jugoslovanstvu, slovanstvu in antanti. Tako ni nihče izmed njegovih rojakov zaslužil avstro-ogrske medalje.

V maju 1918. je izbruhnil radgonski upor, ki je postavil na zatožno klop 12 vojakov. Za tolačarja je bil imenovan poročnik, pokojni Žnidarčič. kateremu se je posrečilo rešiti življenje 4 vojakom. »Slovenski narod« je ob sedmi obletnici teh dogodkov, dne 26. maja 1925. o tem poročal: »Zasluge številnih priči in obtožencev je trajalo le kratko časa in že dne 26. maja 1918. ob 9. uri dopoldne je bila razglašena obsodba, s katero je pretila smrt vsem obtožencem. Po zaslugi slovenskega oficirja Žnidarčiča pa je s prizivom uspelo četverici rešiti se smrti, medtem ko je glede ostalih osmih obtožencev bila smrtna obsodba potrjena in torej smrt neizogibna.

Po prevratu je kljub temu, da je imel družino, ostal na prošnji v Celju in z 18 vojakov vršil ves čas demobilizacije službo koldvorskega poveljnika.

Takoj po končani demobilizaciji je odhitel na Koroško, kjer se je udeleževal vseh operacij naše vojske, nato pa stopil v učiteljsko službo tudi na Koroškem.

Po nesrečnem plebiscitu se je umaknil v Grahovo pri Cerknici, kjer je nastopila zanj gotovo najmirnejša in najsrečnejša doba. V njegovem družinskem krogu je učil in pomagal graditi vodovod.

Potem je šel v Moravče in nato v Leskovec pri Krškem, kjer je doživel največja razočaranja. Vsa njegova notranja zgradba se je hotela zrušiti ob težkih udarcih. Leskovec je bil mejnik v njegovem življenju, a iz vseh spoznanj in doživetij je izšel čistejši in popolnejši. Tu se je zgodilo tudi najhujše: tragično je umrla komaj dvanajstletna Sonjica, ljubka in dobra kakor svetel sončni žarek.

Šel je potem na hrib Št. Rupert in zopet v dolino v Črnuče, kjer je zgradil šolo. Počasi je po težki bolezni v njem rasla življenjska moč in se vračala vera v pravico.

Kakor da je čutil, da se bliža zadnji postaji. Dneve in noči je predsedal pri delu, urejal šolo, pisal zgodovino Črnuč in se še bolj sklenil z družino. Iznenada pa se je poslovil od zvestih in umolknil za vedno.

Njegovo spanje je spanje pravičnega. V življenju težko preizkušal si je izklesal idealni lik človeka, izobražen in delaven je izpolnil življenje z delom, za pravico vedno neustrašeno se boreč. Vedoč, da ni delo za narod samo govorjenje in da narod brez trdne gospodarske podlage le malo pomeni, je uvedel v šoli v Leskovcu poseben sistem varčevanja, da so učenci nalagali denar in se privajali poznejšemu skrbnemu gospodarskemu življenju. Izdelal je nešteto zemljevidov, znan je posebno zemljevid Spodnjega Posavja. Govoril je vedno najčistejšo slovenščino ter bil zvest član JUU.

Njegov pogreb je izpričal geslo »Zvestoba za zvestobo«. Za njim so stopali užaloščena rodbina, šolarji, narod s Črnuč in zvesti rojaki.

Od Koroške bo vel veter in prinašal tožbe naših. Od rodne Vipavske doline bo pomlad dihala vzdih. Lačni narod in nevzgojeni otroci bodo hodili po svetu.

Znidarčič bo vzor kako je treba vzgajati male, nasiti lačne in služiti domovini.

Bil je vzornik, zato ni umrl. B.

† Frančku Žličarju v spomin

Tih in skromen v življenju, dober in velik v dejanju, mil in dober srčen do bližnjega. Takšen je bil Tvoj obraz, takšno Tvoje življenje!

Ne bi bilo v skladu s Tvojo življenjsko potjo, če bi v visokem poletju namesto da si se za vedno poslovil, šel z nevajenim korakom lastni sreči nasproti, ki se Ti je k najvišjemu dnevu življenja vsa zoreča ponujala s praga tihe sreče v ljubezni. Sreča ni hotela priti v opreko s Tvojim življenjem, v katerem si bil pač varen, da si dajal drugim, nase si pa ob vedno trajajočem delavniku pozabil.

Vdan v življenje, ki danes tepe, jutri gladi, potem pa zopet tepe, si v svojem plodnem delovanju izven šole delal od zgodnje pomladi do pozne jeseni na vrtu, v sadovnjaku in v gorici. Ko si svoje vrtnice in drevesca, katere je vse leto skrbno negovala Tvoja vrtnarska roka, ob dnevih, ko se začne iz Pesniške doline vleči v griče Slovenskih gor, gosta jesenska megla, dobro obvaroval pred mrazom, si pa obrnil korak v svojo delavnico na šolskem podstrešju, ki Ti je bila poleg vrta Tvoj drugi dom. Vrt, Tvoje pisane vrtnice, Tvoja delavnica, so Ti bili vedno sveži viri vedrin, ki se Ti je lesketala v očeh, ko si živel med svojimi učenci v razredu, ko si krenil med naše kmečke ljudstvo, ko si se mudil med svojimi tovariši. Cepljenje sadnega dreva in sajenje vrtnic na vrtove vaških hišic, Te je privedlo v sredino vaškega življenja, da si kot malokdo med nami poznal slovenjega kmetiča in njegov dom. Še več, ne samo, da si spoznal te skromne kočice naših lepih gričev, saj jih pozna marsikdo, tudi vzljubil si ljudstvo, kakor je to isto ljudstvo vzljubil Tebe in Tvoje, večinoma samo njim posvečeno življenje.

Obisk v Tvojo delavnico bi bil zgovorna priča, da tudi v zimskem času lahko najdeš na vasi dovolj živega in zdravega stika z našo vasio. Najbrž ni bilo ročnega dela, ki bi ga ne zmogla Tvoja večja roka — od okvira za podobu, ki si ga rad rezal v narodnem slogu, do barvanja lesenih križcev, na katerih je lepelo s starostjo vred še mnogo mnogo neutešenih želja in neuslišanih molitev, do vezanja knjig, s katerimi si marsikateremu prijatelju okrasil knjižnico, in marsikateri kmečki družini ohranil dobro čtivo, ki se bo še leta čitalo iz roda v rod. Kdo še ni videl napisov na domači šoli, na slikah, pri domačih obrtnikih ali bilo kje, katere je krasila svojstvena pisava Tvoje večje roke?

Menda je ni hiše pri Sv. Andražu v Slov. goricah, kjer je bilo Tvoje prvo službeno mesto, da bi ne imela nate kakšnega spomina, ki bo živo pričal o tvoji delavnosti in zdravi ljubezni do ljudstva.

Z živo vmem si se zanimal tudi za narodna ročna dela, jih marljivo in z velikim razumevanjem zbiral in se potem pri njih učil kaj je naše ljudsko delo in kaj nam je prinesla meščanska prosveta. Tvoja hišica v gorici pri Mali Nedelji, katere sleherno podoba in pohištvo si hotel okrasiti v narodnem slovenskem slogu, bi vedela o tem Tvojem poslanstvu povedati marsikatero mično zgodbo o delu, kako si prišel do tega ljudskega zaklada. Če bo pa kdaj noga ošabnega tujca, ki se tako rad spreha po teh zelenih gričih, prestopila njen prag, bo morala nehoti kloniti pred lepoto, ki je samo naša pred sosedi in svetom!

Dobri tovariš Franček, v trpkem trenutku, ko moramo verjeti, da si odšel k trem že umrlim dragim tovarišem iz našega šolskega gnezda, sili v človeka misel — vprašanje: zakaj si moral ravno Ti tako zgodaj zapustiti svoje delo? Mar zato, ker je kruta pravica smrti takšna, da se morajo najboljši poslovi prvi? Ne vem! Vem le to, da mi tovariši ne bomo nikoli več slišali Tvoje besede, Tvoj vrt in Tvoja delavnica pa ne bosta naša mojstra Tvoje roke.

V slovo pa Ti lahko iz srca kličemo: mnogo si ustvaril za svoja mlada leta, mnogim si lahko svetel vzor tihega dela!

V gričih Slovenskih gor pa se bo v živem spominu ljudstva šepetalo od ust do ust, od cveta do cveta Tvojih vrtnic: nekoč je živel tu mlad učitelj, dobro in skromno srce, pa je prezgodaj umrlo, zakaj, kdo ve? Tvoj sošolec

Zmago.

Velika zaloga ur in zlatnine tudi na obročno odplačevanje brez povišanja cen **M. ILGERJEV sin, urar in juvelir**
MARIBOR, Gosposka ulica 15.
Zahtevajte brezplačen cenik!

† Kokl Jožef

V nedeljo, 2. julija, smo pokopali v Studenicah pri Poljčanah tovariša Kokla Jožefa, šolskega upravitelja v pokoju.

Ponosen na svojo Prlekijo, kjer je bil njegov rojstni kraj in kjer je tudi nastopil svojo prvo učiteljsko službo v Vržeju in Kapeli od l. 1887. do 1898., se je je rad spominjal ob vsaki priliki.

A že leta 1898. ga najdemo v slovenjebistriškem sodnem okraju, iz katerega ni več odšel. Služboval je v Poljčanah, Spod. Poljskavi, Slov. Bistrici, kratek čas v Smartnem na Pohorju, a največ pa je bil v Studenicah, kjer je bil prvič kot učitelj od 1899. do 1903., drugič pa kot šolski upravitelj od 1908. do svoje smrti, saj je ostal tukaj po svoji upokojitvi l. 1925.

Prijazne Studenice z zelenim Bočem so se mu tako priljubile, da so postale njegova druga domačija. Tu je našel tudi svojo življenjsko družico, ki pa mu je zgodaj umrla, zapustivši mu 3 majhne otroke. Vendar naš Kokl ni obupal. Prevzel je sam vzgojo svojih otrok ter jim skušal nadomestiti prerano umrlo mater. Vse tri je z lastnim samozatajevanjem spravil do kruha, kar je vedno poudarjal in bil srečen, ko je videl, da so tudi njegovi otroci srečni.

Kdo ni poznal tov. Kokla? S svojimi jeklenimi živci in odločnim, samozavestnim nastopom si je pridobil vsakega, kdor koli je prišel z njim v stik. Bil je odkrit poštenjak, zagovornik pravice ter neustrašen, ki je s svojo jasno in odločno, četudi včasih navidez ostro besedo vsakega prepričal, da bide v njegovih prsih blago srce.

Splošne vesti

IZPRAZNJENA MESTA

V Stični je prosto učiteljsko mesto, ker je bil od tu premeščen Ambrožič Lado.

— Sreska učiteljska društva prosimo, da v zvezi z našo okrožnico št. 273 z dne 7. septembra 1939. takoj dostavijo sekciji članske sezname v dvojniku po stanju 1. septembra in mesečno prijavo za september. Članski seznam in prijavo se morata po številu članstva ujemati. Z organiziranimi učitelji poročene učiteljske v seznamu podčrtajte. — Istočasno opominjamo vsa sreska društva na tukajšnji dopis št. 275 z dne 5. sept. 1939. Dalje sporočamo, da bomo tiskovine mesečnih prijav pošiljali le onim društvom, ki jih bodo naročila. Uprava sekcije.

Učiteljski pravnik

— Šolski upravitelj in redovanje učencev. Na notico pod tem naslovom smo prejeli sledeče pojasnilo:

V zvezi z notico, priobčeno v 5. številki Vašega c. lista z dne 7. sept. 1939. pod rubriko »Učiteljski pravnik«, v kateri nekdo trdi, da je bila »na tečaju za šolske upravitelje v Ljubljani v dne 3. in 4. avgusta t. l. v nekem referatu izrečena trditev: Sopotpis šolskega upravitelja na spričevalu pomeni, da upravitelj soodloča pri kvalifikaciji učencev« — moram v interesu stvari ugotoviti tole:

Omenjena trditev ni bila izrečena v nobenem referatu. Pač pa je bilo rečeno, da slabe ocene učencev ugotavlja upravitelj in razredni učitelj. Tako je namreč odločilo ministrstvo za prosveto s svojim odlokom O. n. br. 36.619/33.

Prosim, da izvolite to priobčiti v svojem c. listu pod isto, zgoraj omenjeno rubriko ter pojasniti, da zato tudi vsi sklepi, izvajani iz zgoraj navedenih napačnih premis, niso točni, marveč je točno le to, da o prestopu prizadelega učenca odločata skupno šolski upravitelj in razredni učitelj. Če pa učenec nima niti slabih niti dvomnih ocen, tedaj izvrši prevod v višji razred sam razredni učitelj.

V Ljubljani dne 13. septembra 1939.

Prof. Jeglič Milko,
banski šolski nadzornik.

Družba sv. Mohorja je izdala v prvih dneh septembra prvi del Möderndorferjeve Slovenske začetnice

— Š Vprašanje? 1. Kolika pogrebna pripada vdovcu po umrli aktivni učiteljici.

2. Ali pripada vdovcu, ki je zasebni uradnik, tudi pokojnina po pokojni ženi (nad 9 službenih let) in kolika.

Odgovor. Ad. 1. Kot pogrebna pripada po § 95. U. Z. enomesečna celokupna plača, pokojne soproge.

Ad. 2. Po § 147., odst. 1., U. Z. pripada rodbinska določila le zakoniti ženi in otrokom, rojenim v zakonitem zakonu ali pozakonjenim.

Bil je odličen družabnik, dovtipen in obdarjen s polnim košem humorja.

Kot izvrsten pevec in godbenik se je rad družil s pevci, vodil pevske zборе, sodeloval pri raznih orkestrih, kajti čutil se je kljub svoji starosti — bil je v 72. letu — vedno mladostnega ter ljubil družbo mladih življenja polnih ljudi. In zato ni čudno, da se ga je mladina tako rada oklepala.

Kot učitelj in upravitelj je bil strog, ljubil je red ter bil vzgled svojim tovarišem.

Se nedavno, ko je čutil, da z njim ni nekaj v redu, je pel: »Zdaj vse minulo je, nič več pel ne bom«, kakor bi slutil, da se mu bliža zadnja ura.

Bil je odločen Slovenec ter kot tak bil med vojno tožen veleizdajstva, ker je pri neki priliki na zemljevidu kazal, kako so razvrščene bojne sile ter dejal, da je Rusija večja, kot bivša Avstro-Ogrska. Bil sem priča, ko se je zaradi tega moral zagovarjati pred sodiščem. Ni imel nobenega zagovornika, ampak zagovarjal se je samozavestno sam ter bil tudi oproščen.

Dokaz, kako je bil spoštovan v svojem kraju od domačinov, katerim je bil kot šol. upravitelj in kot mnogoletni občinski tajnik in nekaj let tudi gerent svetovalec in dobrotnik, je bila obilna udeležba pri pogrebu, pri katerem so ga spremljali tudi njegovi tovariši od blizu in daleč ter mu v slovo tudi zapeli. Od pokojnika se je poslovil g. Koropec Ivan, upokojeni šolski nadzornik, domači g. župnik in jaz, ki mi je bil učitelj in moj dobri in tovariški upravitelj.

Dragi tovariš Kokl! Počivaj sladko pod zelenim Bočem, ki si ga tako ljubil in našel pod njim svoje zadnje počivališče. Slava Tvojemu delu in spominu.

Živko Janko

— Umetnostna razstava tovariša Franja Stiplovskega. V nedeljo, dne 17. septembra, bo odprl slikar Franjo Stiplovšek svojo umetnostno razstavo v Jakopičevem paviljonu. Po dolgi letih bomo spet lahko videli dela našega tovariša, ki ga tako domovina kakor tujina priznava kot zrelega umetnika. Razstavil bo vsa pomembnejša dela poslednjih let, zlasti olja in grafiko. Res da je čas za vse take in slične priredbe neprikladen, pa bomo vendar poskušali razstavo gmotno in moralno podpirati. Razstava bo odprta vsak dan od 9. do 18. ure in bo trajala 14 dni. Tovariše in tovarišice iz Ljubljane in bližnje okolice tovariško pozivamo, da si ogledajo to razstavo, o kateri bomo še obširneje poročali.

Manjše hiše

so naprodaj v Ljubljani (mesto), v Kosezah, na Brdu pri Ljubljani, v Križah pri Trzinu, v Smartnem pod Šmarno goro, v Litiji, na Rakeku, v Cerknici in v Višnji gori. — Vprašajte pri

Kmetijski posojilnici v Ljubljani

Mladinska matica

— mm Naročnina na »Naš rod« znaša letno pri skupnem naročilu na šoli 25 din, pri posameznih naročilih na dom 30 din, za inozemstvo 40 din. Pri skupnih naročilih se naročnina plačuje lahko tudi mesečno po 2,50 din. Naročniki »Našega roda« prejmejo za ta denar poleg lista še 3 knjige, med temi eno v barvnem tisku. List in knjige so bogato ilustrirani. To priobčujemo v »Učit. tovarišu«, ker se obračajo tudi učitelji na upravo za tozadevne informacije.

— mm Nagrade, ki so bile izžrebane za naročnike »Našega roda« ob 10 letnem jubileju lista, so bile po veliki večini razposlane že ob koncu šolskega leta. Vendar še nekaj šol, ki so bile pismeno obveščene, da so nagrade ne poslale imen izžrebancev. Te nagrade so še vedno na razpolago pri upravi Mladinske matice.

— mm Nekaj primerjav lanskih in letošnjih naročnikov »Našega roda« na šolah:

Šola	naročnikov lani	letos
Birčna vas	6	8
Buče pri Kozjem	4	6
Cerklje, deklška	130	150
Cirkovce	21	29
Čatež ob Savi	4	—
Dobovec, p. Trbovlje	4	—
Dobrova pri Ljubljani	34	38
Gorenje Otave	15	—
Št. Gotard	24	19
Homec, p. Kamnik	28	16
Št. Ilj pri Velenju	14	24
Kamna gorica, p. Radovljica	18	21
Kanjce, deklška	17	—
Ljubljana, I. deklška	82	93
Slov. Bistrica, deška	43	65
Smlednik	20	36
Šmihel nad Mozirjem	9	11
Zali log	8	14

—mm Snov iz publikacij Mladinske matice uporabljen v šolskih čitankah.

V II. predelani izdaji Slovenske čitanke za I. razred srednjih šol, ki je pravkar izšla, je ponatisnjena iz »Našega roda« Bevkova legenda »Marija v Londarski jami« in St. Kosovelova pesem »Božič gre«, dalje odlomek iz Seliskarjevega Rudija in »Bratovščine Sinjega galeba«.

V slovenski čitanki za II. razred meščanskih šol (Wagner-Rožman) je povzeta iz Lovrenčičevega »Tihega življenja«, »Legenda o Čedatskem mostu in Stari gorici« ter odlomek iz Seliskarjevega »Rudija«, »Na dalkališču«.

—mm »Edinost« o publikacijah Mladinske matice. V številki od 8. julija piše: Ze deset let daje učiteljska ustanova M. M. v Ljubljani slovenskemu mlademu rodu revijo »Naš rod« in pa vsako leto po 3 knjige. Če računamo, da je bila povprečna letna naklada okrog 20.000, potem lahko ugotovimo, da je izdala M. M. okrog 800.000 knjig rednih izdaj. Koliko pa je bilo še izrednih izdaj? Število bi se močno povečalo pri računanju, ko bi imeli podatke. Pa poglejmo, kaj je letos dobila naša mladina v dar. Najobširnejši je »Naš rod«. Njegova pestra vsebina je snovno bogata, življenska in sodobna, jezikovno pa lepo oblikovana. Pri njem so sodelovali naši priznani pesniki in pisatelji, mnogi učitelji in številni izborni ilustratorji. »Naš rod« je nedvomno najboljša slovenska, pa po vsej verjetnosti tudi prva jugoslovanska mladinska revija. Prvič smo dobili letos literarno obdelano zgodovino, ki prikazuje v kratkih, lahko čitljivih in razumljivih črticah gospodarski, socialni in kulturni razvoj slovenske zemlje. Učitelj Klemenčič Vlado je napisal delo »Iz starih in novih časov«, ki razodeva, da so mu bistveni za človeški razvoj odnosi človeka do človeka, ne pa razne letnice, števila padlih za čast domovine in podobno ter da zna za naše mlade duše primerno oblikovati doslej suhoparno in težko prikazovano zgodovinsko snov. Še več takih del nujno potrebujemo. Bila pa naj bi obširnejša, tako da bo slovenska mladina temeljito spoznala slovensko zgodovino, naš razvoj, ki obstoja v vedni borbi za zemljo, za boljši kruh in za kulturnejše življenje. Iz Klemenčičeve knjige veje prav jasna misel, da ni slovenska preteklost zgodovina gradov, ženinov in preprirov tujih plemiških dinastij, ter mnoge sličnega, marveč, da je v ospredju našega razvoja slovenski mali človek, z vsemi svojimi križi in težavami. Tako je bilo in tako je še dandanašnji. O tem nas lepo prepriča druga knjiga Seliskarja Toneta delo Janko in Metka. Ta znani slovenski pesnik in pisatelj nam je prikazal življenje malih slovenskih ljudi, ki jih razmere utesnjujejo, da iščejo iz teh spon izhoda na kakršen koli način, kajti živeti morajo! Vera v boljše življenje in volja za delom, za lastnim ustvarjanjem je v nas vseh in prav tako tudi v 14 letnem Janku in 16 letni Metki. Vsi, starši in otroci, mladi in stari hočejo na nove, bele ceste, med žitna polja in v tovarne, k delu, kruhu, k pesmi in veselju! Slovenski človek si želi boljše bodočnosti. K njej gredo Janki in Metke, Tonači, Kolarji in še mnogi mnogi drugi...

Pa Roša Frana »Dija«? Okrog Medvedke Dije nanizane otroške zgodbe, polne domišljije, razigranosti, zdravja in veselja dece, ki jo družijo otroška nepokvarjenost, želja za družbo in igralni nagon v skupnost, kljub socialnim razlikam. Roševa sočna beseda teče mehko in prinaša vedrino v otroška srca.

Oceno zaključuje sledeči odstavek: Mladinska matica si zasluži vse priznanje, da je izročila mladini knjige s tolikšno vsebinsko in jezikovno vrednostjo. Veseli smo, da so šla ta dela v 25.000 izvodih po slovenskem svetu in želimo, da bi bili tudi v bodoče uspehi Mladinske matice tako lepi!

—mm O letošnjih rednih publikacijah M. M. je govoril v radiu 3. julija t. l. g. prof. France Vodnik. O njih se je prav pohvalno izražal.

Učiteljska tiskarna

—Š. Ročni katalog za 1939./40. je dotiskan, kdor si ga še ni naročil, naj stori to takoj.

—t Otrke imate za v šole. Zanje boste potrebovali šolske potrebščine. Ne oklevajte! Pojdite v Učiteljsko knjigarno v Ljubljani ali pa v podružnico v Mariboru. Postreženi boste povsem zadovoljivo. Svoji k svojim!

—t Novo šolsko leto prinaša novo delo in skrb. Za zgodovinski in zemljepisni pouk vam nujno priporočamo, da si nabavite v knjigarni Učiteljske tiskarne sličice za zgodovinski in zemljepisni pouk. Sebi olajšate delo, šolarjem napravite pouk zanimiv. Serija 30 slik stane din 4.—

—t Učiteljska tiskarna priporoča cenjenemu učitelstvu brošuri: Moj razred, I. in II. del. Brošuri je spisal tovariš Miloš Ledišek, izdal pa Pedagoški tisk v Mariboru.

—t Ne dobite boljših knjig za ljudsko šolo kot so: Naše knjige I. Naša prva knjiga; Naše knjige II. Za vse leto; Naše knjige III. Po domačih krajih.

—t Zemljevid Ljubljane in okolice, kranjskega in škofjeloškega sreza si nabavite, da boste dosegli smoter zemljepisnega pouka. Zemljevida sta po din 180.—. Nikoli ne boste dobili boljšega učnega sredstva.

—t Ali ste naročili za svojo šolo in zase šolske in pisarniške potrebščine? Naročite pri Učiteljski tiskarni! Svoji k svojim!

Zbirka pirhov

Vsakoletna velikonočna zbirka pirhov za »Branibor« po šolah je letos dosegla sledeči uspeh:

(Dalje.)

Ljudska šola, Senčur, Kranj, din 140.—, narodna šola, St. Jli, Mislinja, din 78,25, ljudska šola, Tunjice, Kamnik, din 56.—, Smartno pri Litiji, din 82.—, Nomenj, p. Bohinjska Bistrica, din 8.—, meščanska šola, Rakek, din 119.—, ljudska šola, Sodražica, din 158,75, Polhov gradec, din 182.—, nar. šola, Presejce, din 80.—, ljudska šola, Brezje, Dobrova pri Ljubljani, din 22.—, Cankova, din 15.—, Smartno pri Kranju, din 170,25, Puščava pri Sv. Lovrencu, Pohorje, din 27.—, Dol. Nemška vas, Trebnje, din 108,50, II. real. gimn., Ljubljana, din 15,50, ljudska šola, Komenda, din 85.—, Kolovrat, Medija-Izlake, din 42.—, Skorno, Smartno ob Paki, din 22.—, Hum, Ormož, din 100.—, Zgornja Sv. Kungota, din 30.—, Krka, Stična, din 81.—, Voklo, Senčur, din 100.—, meščanska šola, Senovo, Rajhenburg, din 46.—, narodna šola, Predoslje, din 35,50, ljudska šola, Laško, din 17.—, meščanska šola, Mežica, din 42.—, ljudska šola, Vitanje pri Celju, din 43,25, deška mešč. šola, Celje, din 149.—, II. deška meščanska šola, Maribor, din 50.—, ljudska šola, Benica, Dol. Lendava, din 20.—, Zgornja dolina, Tržič, din 24.—, Ig pri Ljubljani, din 105.—, Žalna, Višnja gora, din 51,25, Lesce, din 275.—, III. meščanska šola, Ljubljana, din 11,50, narodna šola, Duplje, Križev, Gorenjsko, din 33.—, ljudska šola, Vojnik, din 89.—, Sv. Anton na Pohorju, Vuhred, din 5.—, Dob pri Domžalah, din 83.—, Slovenj Gradec, din 32.—, Petišovci, Dol. Lendava, din 30.—, Kropa, Gorenjsko, din 10.—, Dev, Marija v Polju, din 119.—, Liboje, Petrovče, din 26.—, Genterovci, Prekmurje, din 10.—, Runec, Ivanjkovci, din 7.—, Kokra, din 21,50, Justo Jagodič, učiteljica, Golo, Ig

Stanovska organizacija JUU

—JUJ — SRESKO DRUŠTVO LENDAVA bo zborovalo prvič 23. sept. 1939, ob 9. uri v ljudski šoli v Lendavi po sledečem sporedu: 1. Poročila odbornikov. 2. Dopisi in predlogi. 3. Predavanje. 4. Slučajnosti. — Vse tovariše (-ice) vljudo vabi odbor.

Novosti na knjižnem trgu

»DEDEK MIHA«

Še konec maja je marljiva Mladinska matica razposlala na šole toli obetano in pričakovano slikanico prof. Radovana in Martje Klopčičeve »Dedek Miha«.

Prvo oznanilo se je natisnilo po stanovskem tovarišu Joži Zupančiču v »Nedeljskem Jutru«.

Slovenici imamo nekaj slikanice. Zname so »Pokonci izpod korenin«, »Ciciban« in »Muhasta dejanja«. Nekaterim tem niso meje otroške slikanice točno določene, odrejene in dopuščene.

»Dedek Miha« je slikanica v pravem pomenu besede. In sicer slikanica za deco druge razvojne stopnje; to je za deco, ki umeje brati. Kako bi se mogla snovati slikanica za prvo — to je: predšolsko dobo — je pisanja v »Roditeljskem listu« (II. let. št. 4, str. 92.).

Da se izreče kritično mišljenje o tej slikanici, se ne sme pričakovati kritike poklicnega, a tudi ne priložnostnega kritika. Kritika prvega utegne biti zgrešena zaradi njegove enostranske dispozicije — nagnjenosti h književnosti, kritika drugega pa zna v silo pomanjkanja kritike sploh mlatiti prazno slamo sedanjega časa. Pravilno more to delo oceniti vzgojitelj, ki je izrazil risar.

Napovedana je bila slikanica, »kakršne do sedaj še nismo imeli«. To je resnično, resnično v pozitivnem smislu.

Predstavlja se dedek Miha. Ali ni to lik vaškega podobarja — »piltvarja«, ki se razen na »lipove bogce« razume na sodobni okus, okus »stoletja otroka«? To se pravi: na povzdigovanje otroka na oltar in hkrati na suženjstvo staršev do njega? Svetovni nazor je tak in poedinci niso v stanju zavreti blaznega oboževanja, v tisk in šole in prola protimisel gesla »Vse za otroka« in v treznem, skopem, konservativnem smislu.

»Dedek Miha« je namenjen manjšini slovenske dece. Večina bo še nadalje uživala večje, prirednejske slikanice z ogljem na zid, s palico v blato ali pesek, s prstom v sneg, s svinčnikom po knjigi, zvezku.

Zgodba enega rokodelca je hvaležno zaključena snov. Kako brez zveze, so slične slikanice drugih narodov, ki v eni knjigi prikazujejo razcepanost, preobitnost; tako na primer: zidarje, kovače, mizarje, tesarje, lončarje, čevljarje, krojače in še koga, dočim si sledi vsaka nova podoba dedka Mihe v istem poklicu. Glavna dejanja se dogajajo ob skobelniku in stružnici.

Poglejmo podeželske hiše! Ni je brez skobelnika. In stružnica — slavni »draksel«! Ni ga Ribničana brez suhe robe, ki bi se ne sukala na stružnici, pa naj si to bo vrban za krpanje nogavic, boben za vezenje, valjar in še kakšno kuhinjsko »orodje« in krona suhe robe — kolovrat. Doba po svetovni vojni je prepovedala bahatim, struženim izdelkom mesto kot okras na pohištvu, zdaj se pa ponov-

pri Ljubljani, din 10.—, ljudska šola, Smartno v Rožni dolini, Celje, din 56.—, narodna šola, Železna gora, Strigova, din 19.—, ljudska šola, Dobrna pri Celju, din 38.—, II. a razred klasične gimnazije, Ljubljana, din 42,75, ljudska šola, Fara, Kočevje, din 30.—, Sv. Rok ob Sotli, din 25.—, narodna šola, Črnomelj, din 5.—, meščanska šola, Ribnica na Dol., din 53.—, ljudska šola, Zalec, din 50.—, Odranci, Beltinci, din 64,25, Kresnice, din 14.—, deška narodna šola, Kamnik, din 32.—, ljudska šola, Šenkov turn, Mengeš, din 24,50, dekl. meščanska šola, Lichtenurn, Ljubljana, din 30,50, ljudska šola, Toplice, Zagorje, din 9.—, Ihan, Domžale, din 16.—, Remšnik, Brezno, din 25.—, meščanska šola S. Gregorčiča, Ljubljana, din 13,75, narodna šola, Sevnica, din 113,50, mešana ljudska šola, Radeče pri Zid. mostu, din 46,75, ljudska šola, Trebija, Gor. vas, din 30.—, Skocijan, Turjak, din 24.—, Begunje pri Cerknici, din 46.—, narodna šola, Puncici, din 36.—, ljudska šola, Stalcerji, Kočevje, din 10.—, mešana ljudska šola, Marija Ljubno, Podnart, din 8,50, ljudska šola, Rob na Dolenjskem, din 20.—, Sv. Jedert, Laško, din 12,50, meščanska šola, Ormož, din 145.—, ljudska šola, Poljane nad Šk. Loko, din 46,25, narodna šola, Zabnica, Škofja Loka, din 10.—, ljudska šola, Drenov grič, Vrhnik, din 51.—, narodna šola, Sv. Florijan v Dolici, din 10.—, urš. gimnazija, Ljubljana, din 10.—, ljudska šola, Begunje, Lesce, din 30.—, Rečice, Semič, din 20.—, narodna šola, Sovodnje, Gorenja vas, din 59.—, ljudska šola, St. Vid, Cerknica, din 10.—, Seberovci, Martjanci, din 12.—, Domanjševci, Križevci, din 10.—, narodna šola, Lember, Podplat, din 18,50, Razbor pri Zid. mostu, din 10.—. — Skupno din 24.160,75.

no javlja v gladkih, mirnih, enostavnih in cenejših linijah, ki oznanjajo nov okus. Kateri kolar izhaja brez nje in marsikatera delavnica na meščanski šoli jo pogreša, a marsikateri učitelj na ljudski šoli si jo želi uvesti po zgledu z učiteljskega za zboljšanje pouka v ročnem delu.

Vredno bi bilo slišati mnenje očeta uradnika, trgovca, poslovnega človeka in očeta rokodelca. Prvi bo sinčku dejal: »Vidiš, nekaj dela!«, drugi bo pa povedal, kaj dela, razmišljal bo pa še, da je to in o in o pravilno narisano. To bo tudi fantiču dopovedal. Otrok se bo navadil pravilnega gledanja, dojemanja, spoznavanja dela in tega tudi ceniti. Želel bo isto delati. Iščanje bo prešlo v priljubljeno delo. Spoštoval in cenil bo delavca, a v vsaki priliki in potrebi bo znal sam kaj popraviti, za silo narediti. Znal bo »več ko hrške peč«.

Cilj pa je, da si bo bistril razum.

Če človek pogleda, s kakšno dosledno točnostjo so vse tri nastopajoče osebe zrisane, zlasti če razmotriva kostume, ko so se osebe medtem, ko obrne stran naprej, že docela preoblekle, se ne more otrestiti obudovanja, koliko potrpežljive šarolikosti je slikar dahnul v vsako podobo. Dedkove srajce izgledajo izposojene iz katere mariborske modne trgovine. Pa progaste in okenčaste hlače! Ter sence na njih! Isto se more trditi tudi za dekleta, dočim je fant bolj vsakdajnejši.

Včasih je opaziti, da je bilo v zamisli več podob, ki so se pa morale umakniti najzanimivejšim; verjetno, da zaradi obsega. ki odločuje o ceni slikanice. O, ko bi ne bila sleherna stvar odvisna od denarja!

Te slikanice ne bo vesela le mladež. Obradovali se je bodo tudi tehnično navdahnjeni odrasli, ki imajo za podrobnosti razvit čut.

Če bi slike imele ozadja in tla kakor nekatere njegove v pravkar izišlem abecedniku »Preljubo veselje«, in če bi bile tiskane le na vsako drugo stran, bi otroci slikanico gladko raznesli in slike pribijali na zid, in vsa slikanica bi bila dostopna enemu samemu pogledu.

V priporočilu založnice navaja, da je »Dedek Miha« šele poizkus, avtor pa že navaja naslov one, ki je namenjena deklicam, le škoda, da se iz narodnostnih ozirov ne bo moglo sprijazniti z naslovom »Teta Mica«. Torej se obetajo nadaljevanja? Recimo: »Pri kovaču«, »Hišo zidajo«, »Reglje, zemlje, pet za groš«, da bi vsaka obrt bila ovekovčena v posebni slikanici.

Henrik Vilfan.

—k France Mesesnel: Janez in Jurij Šubič. Knjižnica Narodne galerije. Založba »Ivan Grohar«. Ljubljana 1939. Cena v polusnje

V KNJIGARNI UČITELJSKE

TISKARNE v Ljubljani in njeni podružnici v Mariboru dobite vse pisarniške potrebščine za šolo in dom; knjige za šolanje svojih otrok; učila za vse šole; knjige znanstvene in leposlovne vsebine zase, za odraslo mladino, otroke, prijatelje in znanec; merila in razne merilne instrumente za šolo in praktično uporabo; papir »Jasni« za kopiranje načrtov in skic. — V tiskarni se izvršujejo vsa v to stroko spadajoča dela od najnavadnejšega pa vse do najbolj finega večbarvnega tiska. — V knjigovozni se vežejo knjige, brošure in izdelujejo najfinejša in ostala knjigoveška dela.

vezani knjigi din 200.—. Za knjigama »Ivan Grohar« in »Emil Adamič« je izšlo v založbi »Grohar« novo monumentalno delo »Janez in Jurij Šubič«, ki je po svoji vsebini, po svojih prilogah v barvah in slikah, kakor tudi po svoji opremljenosti med ljubitelji umetnosti in lepe knjige še posebno pozornost. Priznati moramo, da je iz malega slovenskega naroda izšlo mnogo velikih mož, mnogo umetnikov, toda na žalost so njihova ustvarjanja, njihova umetniška dela zapisana skoro popolnoma pozabi, ker ni bilo doslej založbe, ki bi zalagala njihove monografije. Ta veliki nedostatek skuša odpraviti založba »Grohar«, ki je izdala doslej že tretje pomembno delo. V knjigi Janez in Jurij Šubič podaja avtor pregleden življenjepis dveh izmed največjih slovenskih slikarjev, a obenem razvoj in uspeh njihove ustvarjalne umetniškega udejstvovanja. Knjiga, opremljena s 135 slikami in 17 prilogami (v barvah), je lep dokaz, da se morejo tudi sinovi malega naroda dvigniti na stopnjo velikih umetnikov. Da ustreza knjiga v vsakem oziru svojemu namenu, gre priznanje tudi njuni tehnični opremljenosti. Tisk in vezavo je oskrbela »Učiteljska tiskarna«, ki je s tem delom že ponovno dokazala, da je njeno tehnično delo na višku in da je sposobna tiskati in opremiti tudi najpreznejše umetniške reprodukcije in sploh vsa najfinjša tiskarska dela.

—k Naklada šolskih knjig in tiskarnica Šavske banovine v Zagrebu je letos izdala sledeče knjige: Marko Vunič in Vilim Peroš: Praktični učiteljski ispit. Strani 198. — Knjiga vsebuje snov, ki naj jo pripravniki predelajo, ko se pripravljajo za praktični učiteljski izpit. Cena din 40.— (broš.). Mate Demarin: Praktični primjeri radne obuke. V knjigi so obdelani posamezni primeri postopka pri jezikovnem pouku, zemljepisu, zgodovini, poznavanju prirode, računstvu in geometriji, higieni, petju, telovadbi. Zelo obširno je obdelano vezanje predmetov pri pouku. Strani 196. Cena broš. knjigi din 28.—. Salih Ljubunčič: Metodika računske obuke u školi rada. Druga, povsem predelana in razširjena izdaja. Strani 105. Cena broširanemu izvodu 28 din. Ante Kovačević in Milan Sulić: Pouke o jeziku za narodne osnovne škole. Izdaja za učitelje. — Knjiga vsebuje metodične napotke za slovniki pouk v I.—IV. razredu osnovne šole. Cena kartoniranemu izvodu din 30.—. Prof. Marko Soljačić: Jezični i stilistički savjetnik (pravopis za srbohrvaščino). Strani 180. Cena broširani knjigi din 32.—. Vse knjige se naročajo lahko tudi potom Učiteljske knjigarnice.

—k Jos. Priol: Spravljanje, shranjevanje etc. sadja je v založništvu SVD ravnokar izšlo v 2. popolnoma predelani in pomnoženi izdaji. Knjigo je g. ravnatelj temeljito predelal ter prilagodil sodobnim zahtevam mednarodne sadne trgovine. Poleg svojih lastnih izkušenj je upošteval novejšje izsledke domačega in tujega slovstva, zlasti pa zahteve in predpise nemškega trga, na katerega smo kot izvozna pokrajina prvenstveno navezani. Oziroma se je tudi na najnovejšje uredbe ministrstva za trgovino in industrijo v Beogradu, ki se nanašajo na kontrolo sadja in sadnih izdelkov ter na vlaganje za izvoz določenega prešane sadja. Popolnoma nanovo in izčrpno je obdelal poglavje o shranjevanju sadja in o sadnih skladiščih, saj je ravno to vprašanje dandanes v ospredju zanimanja in bo pridobilo v bodoče še večjo veljavo.

Zato upamo, da bodo tudi drugo izdajo naši sadjarji in izvozniki toplo sprejeli. Postane naj jim zanesljiv svetovalec in jih vodi do čim večjih uspehov. Dobro bo pa služila knjiga tudi našim sadjarskim predavateljem, kmetijskim in kmetско-nadaljevalnim šolam, sadjarskim pomočnikom, tečajnikom, sadjarskim zadrugam i. dr.

Opozarjamo vse, da nemudoma sežejo po tej krasni, 134 strani obsegaajoči in bogato ilustrirani knjigi, ki jo bodo vprav sedaj, ko sadje dozoreva, nujno potrebovali. Cena za člane in podružnice SVD 12 din. Cena za nečlane in v knjigarnah 15 din.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

AKO VPLAČUJETE PO 15 DIN

tedensko (lahko mesečno), Vam izplačamo po petih letih 4500 din. Pojasnila daje: Klančnik Lojze, zastopnik hranilnice, Stražišče 289.

KEMIČNA ČISTILNICA vsakovrstnih oblek

Parno likanje

Pralnica, svetlolikalnica

ŠIMENC

Kolodvorska ulica 8

Sprejemališče v Frančiškanski pasaži

Cenjenemu učitelstvu se priporoča

MANUFAKTURNA IN KONFEKCIJSKA VELETRGOVINA

ANTON MACUN • MARIBOR

ki nudi vsakemu po kakovosti najboljše, po okusu najizbranejšo blago! V konfekcijskem oddelku stalno velika izbira plaščev najnovejših krojev